

Boverket
Box 534
371 23 Karlskrona

Stockholm 2008-11-26

Yttrande över förslag till certifieringsregler för fristående sakkunniga kontroller tillgänglighet (remissversion 2008-09-22)

Bygg klokt är ett samarbete mellan sju handikapporganisationer med sammanlagt ca 190 000 enskilda medlemmar. Bygg klokt representerar personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Bygg klokts uppdrag är att verka för förbättrad tillgänglighet och användbarhet i byggd miljö i enlighet med bygglagstiftningens tillämpningsområde. Arbetet baseras på förbundens samlade erfarenheter av att leva med dessa funktionsnedsättningar.

Bygg klokts utgångspunkter är att gällande lagstiftning skall tillämpas, att lagstiftningen behöver förbättras på flera områden, att produktutveckling behövs och att mainstreaming i enlighet med nationella handlingsplanen för handikappolitiken krävs för att en välfungerande helhet, d v s ett samhälle för alla, skall åstadkommas. Bygg klokt menar också att bristande tillgänglighet skall betraktas som diskriminering och omfattas av diskrimineringslagstiftningen.

I remisshandlingen beskrivs den situation som ligger till grund för uppdraget att ta fram certifieringsregler. "Den byggda miljöns tillgänglighet och användbarhet skulle vara god om reglerna följdes och tillämpades på avsett sätt. Men just regelefterlevnaden är ett problem." Ett skäl till att det är så här är byggherrarnas brist på egenintresse. Mot denna bakgrund är byggnadsnämndernas bevakning särskilt viktig. Ett instrument för detta är att utnyttja fristående sakkunniga vilket kommunerna mycket sällan gör.

Bygg klokt instämmer i utredningens lägesbeskrivning. Certifieringsregler innebär emellertid inte att instrumentet fristående sakkunniga för tillgänglighet faktiskt kommer att användas mera frekvent än idag. Det finns heller inget krav på att fristående sakkunniga skall vara certifierade.

Bygg klokt välkomnar certifieringsregler för sakkunniga för tillgänglighet och användbarhet. Bygg klokt menar samtidigt att nulägesbeskrivningen kan ligga till grund för fler och kraftfulla insatser. Grundutbildningar inom byggsektorn måste förbättras och kommunerna måste tvingas ta sitt ansvar som tillsynsmyndighet.

Fristående sakkunnigas roll

Fristående sakkunniga för tillgänglighet skall kontrollera regelefterlevnaden men har inte som uppgift att föreslå åtgärder eller lösningar. De har en mycket begränsad uppgift. Utredningen pekar på att de men sin dokumenterade kunskap kan komma att efterfrågas också för andra uppgifter som inte kräver certifiering och som idag utförs av sakkunniga eller tillgänglighetsrådgivare.

Tillgänglighetsrådgivare är en yrkesgrupp som växer. Titeln är inte skyddad, de har varierande utbildning och erfarenhet och kan vara verkamma inom olika samhällsområden. Deras bakgrund varierar men ofta har de erfarenhet av egen funktionsnedsättning. I byggsammanhang kan deras uppgift vara att identifiera hinder och medverka i projekteringen så att bästa möjliga utformningar och helhetslösningar kan åstadkommas.

Brukarmedverkan tidigt i byggprocessen är en högt prioriterad insats enligt FN:s standardregler för delaktighet och jämställdhet och den nationella handikappolitiken. Kommunala handikappråd sysslar ofta med byggfrågor och "granskningsgrupper" knyts till större byggprojekt. Brukarna, i detta fall representanter för den lokala handikappörelsen, har till uppgift att beskriva behov, identifiera problem, ge råd om bra lösningar m m. Denna roll får inte blandas samman med fristående sakkunnigas kontrollfunktion.

En byggherre som kan samhällskraven, d v s reglerna för tillgänglighet och användbarhet, och anlitar konsulter i enlighet med detta, t ex tillgänglighetsrådgivare och samtidigt är lyhörd för brukarnas behov och synpunkter visar sannolikt snabbt kommunen att det inte föreligger något större behov av fristående sakkunnig för tillgänglighet.

Bygg klokt menar att brukarmedverkan tidigt i processen måste prioriteras framför kontroll i slutskedet. Vi menar också att ett förtydligande av tillgänglighetsrådgivarnas yrkesroll på lång sikt är mera kreativt än den repressiva kontrollfunktionen.

Teoretisk kunskap, lämplighet och kompetens

Certifieringen så som den föreslås är att betrakta som en specialisering för arkitekter och ingenjörer, inte som examinering av sakkunniga i egenskap av tillgänglighetsrådgivare. För certifiering krävs flerårig akademisk utbildning (3§) och flerårig praktisk erfarenhet (4§). Lämpligheten för uppgiften skall styrkas med intyg avseende den senaste treårsperioden (6§). Den sakkunnige ska förutom bygglagstiftningen känna till diskrimineringslagen, bostadsanpassningslagen och statliga myndigheters ansvar (7§). Den sakkunnige skall dessutom ha omfattande kunskaper om funktionsnedsättningar och deras relation till byggd miljö (8§). Kraven är omfattande och utredningen konstaterar att det idag inte finns någon utbildning som tillgodoser samtliga dessa krav.

Bygg klokt uppskattar att det ställs höga krav på dem som skall granska om reglerna för tillgänglighet och användbarhet efterlevs. Vi menar emellertid att det är kompetensen, d v s sammanvägningen av kunskap och erfarenhet, som är viktigast. Såväl annan utbildning än arkitekt eller ingenjör som erfarenheter av funktionsnedsättning måste vara kvalificerande under förutsättning att man klarar certifieringsproven.

Bygg klokt menar att likväl som att arkitekter och ingenjörer behöver fortbilda sig vad gäller funktionsnedsättning för certifiering så måste det finnas möjligheter för dem, t ex arbetsterapeuter, som kan funktionsnedsättning att fortbilda sig vad gäller byggprocessen och därmed kvalificera sig för certifiering.

Bygg klokt menar att dokumenterat arbete inom sakområdet och teoretiska prov måste kompletteras med praktiska uppgifter där den sakkunnige visar sin kompetens, d v s att de kan omsätta sina kunskaper och erfarenheter till praktisk verklighet.

Bygg klokt menar att ett kurspaket med det innehåll som krävs för certifiering också måste ingå i grundutbildning av arkitekter m fl.

Inom Bygg klokt besitter vi mycket av den kunskap och erfarenhet som krävs för certifiering. Vi medverkar gärna i utformningen av utbildningen.

Med vänliga hälsningar
Bygg klokt

Karin Månsson
verksamhetsledare